

Toetuse andmise tingimuste käskkirjade muutmise käskkirja seletuskiri

I. Sissejuhatus

Muudatusega suurendatakse perioodi 2021–2027 Euroopa Sotsiaalfond+i meetme 21.4.9.1 toetuse andmise tingimuste (edaspidi TAT) „Sotsiaalkaitse ja pikaajalise hoolduse kättesaadavus“ eelarvet 2 343 550,14 euro võrra sama meetme TAT „Pikaajalise hoolduse kättesaadavuse ja kvaliteedi parandamine“ eelarve arvelt ning pikendatakse esimesena nimetatud TAT tegevuse 2.2 „Integreeritud, isikukeskse ja paindliku erihoolekandeteenuste süsteemi katsetamine“ elluviimist aasta võrra 31. märtsini 2028. Kaasnevalt pikeneb sama kuupäevani ka kõnealuse TAT abikõlblikkuse periood ning muutuvad mõlema TAT meetmete nimekirja väljundinäitaja sihttasemed ja eelarve kasutamine aastate lõikes. TAT „Pikaajalise hoolduse kättesaadavuse ja kvaliteedi parandamine“ eelarvet vähendatakse eeltoodule lisaks veel 667 713,86 euro võrra, vahendid suunatakse sama meetme TAT „Inimkeskse hoolekande- ja tervishoiusüsteemi koordineerimismudeli rakendamine“ II taotlusvooru projektide pikendamiseks kuni 1. maini 2028 ja III taotlusvooru läbiviimiseks.

Käskkirja ja seletuskirja on koostöös Sotsiaalkindlustusametiga (edaspidi SKA) koostanud Sotsiaalministeeriumi hoolekande osakonna nõunik Terry Ney (tel 5919 2437, terry.ney@sm.ee) ning välisvahendite osakonna nõunik Jüri Lössenko (tel 5913 7882, jyri.lossenko@sm.ee).

Käskkirja juriidilise ekspertiisi on teinud Sotsiaalministeeriumi õigusosakonna õigusnõunik Piret Eelmets (tel 626 9128, piret.eelmets@sm.ee).

Märkused:

Käskkiri ei ole seotud isikuandmete töötlemisega isikuandmete kaitse üldmääruse tähenduses.

Käskkirjaga väheneb halduskoormus elluvijale ja partneritele. Kaob kohustus esitada rakendusasutusele igakuiseid eelarve täitmise aruandeid ning kooskõlastada riigihankeid enne nende elluviimist. Lisatakse küll kohustus esitada rakendusüksusele makse saamise aluseks olevaid dokumente üks kord kuus, kuid kuna praktikas seda juba tehakse, siis mõju puudub.

Seletuskirjas on kirjeldatud ainult käskkirjas nimetatud TAT muudatusi.

II. TAT muudatuste sisu

§ 1. Sotsiaalkaitseministri 3. mai 2023. a käskkirjaga nr 81 „Pikaajalise hoolduse kättesaadavuse ja kvaliteedi parandamine“ kinnitatud TAT muudatused.

Punktiga 1 kustutatakse TAT raamtekstist laused, mis on seotud TAT tegevuse „Uuenduslike ja integreeritud teenuste arendamine ja pakkumine ning abi korralduse tõhustamine sotsiaalvaldkonnas“ kahe alategevusega (tegevuskavas alategevus 2.2.2. Teenuse arendamine psüühika- ja sõltuvushäirega inimestele ja alategevus 2.2.3. Toetatud otsuse süsteemi väljatöötamine ja rakendamine). Nimetatud alategevused jäävad ära, kuna TAT-sse planeeritud lahendusviisid ei ole hetkel teostatavad (sh jätkusuutlikud) ning tegeletakse soovitud tulemuste saavutamiseks uute lähenemisviiside leidmisega.

Punktiga 2 uuendatakse näitajate tabelit. Kuna TAT tegevuskava kaks alategevust jäävad ära, siis ei ole võimalik esialgu planeeritud sihttasest täita ja meetme nimekirja väljundnäitaja 2027. a sihttasest vähendatakse 110 hoolekandeteenuse saaja võrra (oli 400, uus näitaja 290). Seoses suurema teenuseosutamise mahuga kuulumislangusega inimestele suurendatakse

näitajate tabeli punkti 2.1. Sotsiaalteenuste kättesaadavuse ja kvaliteedi parandamine TAT spetsiifilise näitaja „Hoolekandeteenuste saajate arv (möödühik arv)“ 2027. a sihttasel 90 hoolekandeteenuse saaja võrra (oli 200, uus näitaja 290).

Punktiga 3 vähendatakse TAT eelarvet (kehtiv abikõlblike vahendite summa on 14 809 100 eurot) kokku 3 011 264 euro võrra, millest ESF+ toetus on 2 107 885 eurot ja riiklik kaasfinantseering 903 379 eurot. Vahendid suunatakse sama meetme TAT „Sotsiaalkaitse ja pikaajalise hoolduse kättesaadavus“ eelarvesse ning TAT „Inimkeskse hoolekande- ja tervishoiusüsteemi koordineerimise rakendamine“ II taotlusvooru projektide pikendamiseks kuni 1. maini 2028 ja III taotlusvooru läbiviimiseks. TAT eelarve on muutmisjärgselt kokku 11 797 836 eurot, millest ESF+ toetus on 8 258 485 eurot ja riiklik kaasfinantseering 3 539 351 eurot.

Punktiga 4 tunnistatakse kehtetuks TAT punkt 7.2.5. Punktis nimetatud eelarve täitmise aruande esitamise järele puudub vajadus, kuna vastavat infot on võimalik saada elluviijat vähem koormaval viisil.

Punktiga 5 asendatakse TAT eelarve, mida vähendatakse punktis 3 nimetatud mahus ning TAT tegevuste kirjeldus, milles märgitakse lõpetatuks alategevus 2.2.2. (Teenuse arendamine psüühika- ja sõltuvushäirega inimestele), alategevusse 2.2.4 lisatakse kaks uut tegevust: tervishoiu- ja hooldustöötajatele elulõpu tahteavalduse nõustamise ja rakendamise koolituse välja töötamine ja analüüsi läbiviimine, millega selgitatakse välja planeeritava inimesekeskse integreeritud teenuseosutamist toetava infosüsteemi esimese etapi arenduse võimalikud lahendused. Alategevusest 2.2.4 kustutatakse analüüs, mille eesmärk oli välja selgitada hoolduskoormusega inimestega seotud õiguslike muudatuste vajadused, kuna antud tegevuse tulemuste kasutusele võtmine praeguses ajakavas ei ole võimalik. Lisaks tehakse väiksemaid muudatusi ja täpsustusi tegevuste sõnastuses, ajakavas ja näitajates.

§ 2. Sotsiaalkaitseministri 18. septembri 2022. a käskkirjaga nr 118 „Sotsiaalkaitse ja pikaajalise hoolduse kättesaadavus“ kinnitatud TAT muudatused.

Punktiga 1 pikendatakse TAT abikõlblikkuse perioodi ning TAT tegevuse 2.2 „Integreeritud, isikukeskse ja paindliku erihoolekandeteenuste süsteemi katsetamine“ ajaraami kuni 31.03.2028 seoses kõnealuse tegevuse elluviimisega nimetatud kuupäevani. Eesmärk on alates 2028. aastast rakendada erihoolekande uut, käesoleva TAT raames katsetatavat teenusmodelit riikliku erihoolekandeteenuste süsteemi osana, sh on üheks variandiks, et psüühilise erivajadusega inimestele toetavate teenuste osutamine hakkab toimuma kohalike omavalitsuste (edaspidi KOV) korraldusel. Sellest tulenevalt pikendatakse tegevust aasta võrra, et katsetada kavandatavat muudetud teenusekorraldust. Teenusmodelis on katsetamise tulemustest lähtuvalt varasemalt viidud sisse olulisi muudatusi ning pikendamine võimaldab teenusmodeli rakendamist kohandada tõenäoliselt saabuva olukorraga, kus piiratud ressursside tingimustes tuleb TAT eelarvest väljumine praeguse teadmise kohaselt korraldada erihoolekandeteenuste olemasolevate eelarveliste vahenditega. TAT muudatuse juures on arvestatud erihoolekande toetavate teenuste osutamise uue teenusmodeli väljatöötamisega. Tegevuse otsene mudelipõhine teenuse osutamine toimub 2027. aastal, mille lõpu seisuga fikseeritakse ka meetmete nimekirja väljundinäitaja saavutustase. Lisaks planeeritakse vahendid 2028. aasta I kvartaliks, st KOV-idel on võimalik lõpetavaid tegevusi läbi viia 1 kuu pärast teenuse osutamise lõppemist kuni 31.01.2028 ja SKA-I kuni 3 kuud ehk kuni 31.03.2028. KOV-id tegelevad jaanuaris 2028. aastal tegevuste lõpetamisega, osalejate väljumisega seotud tegevustega, teenusesaajate ülemineku toetamisega, koondaruannete ja arvete esitamisega ning tagasiside andmisega SKA-le. SKA tegeleb 2028. aasta esimeses kvartalis sisutegevuste lõpetamisega, üleminekutegevustega, aruandluse, perioodi analüüsi ja kokkuvõtte koostamisega.

Teenusemudeli katsetamise kogemused ja tulemused on sisendiks erihoolekande reformi planeerimisel, sealhulgas tulevase korraldusmudeli kujundamisel. Vastus küsimusele, kas erihoolekande korraldamine jääb täielikult SKA-le, jagatakse SKA ja KOVide vahel või antakse suuremas mahus KOVidele, selgub 2026. aasta sügisel, kui valmib reformi rakenduskava. Riigi eelarvestrateegia (RES) taotluses on ette nähtud ISTE mudeli jätkamine KOV korraldusel alates 2028. aastast mahus kuni 400 inimesele. Vastav rahastusotsus tehakse 2026. aasta sügisel. Kui RES rahastust ei eraldata, liiguvad inimesed erihoolekandeteenuse järjekorda ja/või KOV teenustele.

Punktiga 2 täpsustatakse, et rakendusasutus on Sotsiaalministeeriumi välisvahendite osakond.

Punktiga 3 täpsustatakse TAT tegevuse 2.2 sisukirjeldust. Isikukeskse erihoolekande teenuse mudeli (ISTE) katsetamise tegevusi jätkatakse alates 2027. aastast koostöös 2026. aastal osalenud KOV-idega (32), kellel on 2026. aasta lõpu seisuga kehtiv koostööleping ja kellel on teenusel osalejaid (teenuse saajaid). 2027. aastal on tegemist ISTE mudeli jätkurakendamisega ja konkurss viiakse läbi KOV-idele, kes on 2026. aastaks juba saanud toetust mudeli rakendamiseks, kuna jätkuperioodil on eelduseks, et mudel piirkonnas juba toimib. Sel perioodil toimub väljumiskava tegevuste elluviimine ning eesmärk on hoida toimivat võrgustikku töös seniste ISTE mudeli rakendamisega seotud tegevuste korraldamise jätkusuutlikkuse tagamiseks. 2026. aasta 31.03.2026 seisuga katsetavad erihoolekande teenusmudelit 32 omavalitsust (Antsla vald, Haapsalu linn ja Lääne-Nigula vald, Jõelähtme vald, Jõhvi vald, Kohila vald, Kohtla-Järve linn, Kose vald, Lügánuse vald, Põhja-Pärnumaa vald, Pärnu linn, Raasiku vald, Rapla vald, Tallinna linn, Tartu linn, Tori vald, Türi vald, Väike-Maarja vald, Järva vald, Harku vald, Kehtna vald, Paide linn, Põltsamaa vald, Rõuge vald, Valga vald, Viljandi linn, Tõrva vald, Elva vald, Kiili vald, Hiiumaa vald, Rakvere linn, Narva linn).

Punktiga 4 uuendatakse näitajate tabelit. Seoses tegevuse 2.2 elluviimisaja pikendamisega raporteeritakse näitajate saavutustasemed 2027. aasta lõpu seisuga. Uuendatakse prognoosi vahesihhtaseme täitmise kohta 2026. aasta lõpu seisuga 121 võrra arvuni 2045. Meetmete nimekirja väljundinäitaja „Hoolekandeteenuste saajate arv“ sihttase 2027. aasta lõpu seisuga suureneb 121 võrra arvuni 2066.

Punktiga 5 suurendatakse TAT eelarvet (kehtiv projekti kogumaksumus on 20 238 696,89 eurot) kokku 2 343 550,14 euro võrra, millest ESF+ toetus on 1 640 485,10 eurot ja riiklik kaasfinantseering 703 065,04 eurot. Lisanduvad vahendid tulevad TAT „Pikaajalise hoolduse kättesaadavuse ja kvaliteedi parandamine“ eelarve vähendamise arvelt. TAT eelarve on muutmisjärgselt kokku 22 582 247,03 eurot, millest ESF+ toetus on 15 807 572,92 eurot ja riiklik kaasfinantseering 6 774 674,11 eurot.

Punktiga 6 seatakse elluvijale kohustus esitada rakendusüksusele makse saamise aluseks olevaid dokumente ja tõendeid kord kuus, kui varasemalt oli võimalik seda teha ka kord kvartalis. Muudatuse põhjus on vajadus väljamakseid kiirendada, et aidata kaasa maksetega seotud eesmärkide saavutamisele.

Punktiga 7 tunnistatakse kehtetuks TAT punktid 7.1.5 ja 7.1.9. Punktis 7.1.5 nimetatud eelarve täitmise aruande esitamise järele puudub vajadus, kuna vastavat infot on võimalik saada elluvijat vähem koormaval viisil. Punktis 7.1.9 nimetatud riigihangete kooskõlastamise järele puudub praktiline vajadus.

Punktiga 8 muudetakse TAT punkti 8.1 sõnastust. Kuna RÜ-le esitataval vahearuandel lisasid ei ole, pole ka nende viitamine asjakohane ning see ebatäpsus eemaldatakse.

Punktiga 9 asendatakse TAT eelarve, mida suurendatakse punktis 4 nimetatud mahus.

III. TAT vastavus Euroopa Liidu õigusele

Käskkiri on vastavuses Euroopa Liidu õigusega.

Käskkirja koostamisel on arvestatud järgmiste Euroopa Liidu õigusaktidega:

- 1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätteid Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid;
- 2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1057, millega luuakse Euroopa Sotsiaalfond+ ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1296/2013.

IV. TAT muudatuste mõjud

TAT „Pikaajalise hoolduse kättesaadavuse ja kvaliteedi parandamine“ muudatus suurendab TAT elluviimise selgust ja rakendatavust, keskendudes tegevustele, mis on realistlikud ja annavad laiemat mõju. Eelarve suunatakse tõhusamalt sotsiaalteenuste kättesaadavuse ja koordineerituse tugevdamisse ning olemasolevate lahenduste arendamisse, toetades seeläbi pikaajalise hoolduse süsteemi terviklikku ja stabiilset arengut.

TAT „Sotsiaalkaitse ja pikaajalise hoolduse kättesaadavus“ muudatuste peamine mõju on sihtgrupile ehk psüühilise erivajadusega inimestele, kes saavad 2027. aastal vajaduspõhiselt abi. Projekti kaudu saavad valdavalt abi seni projektis osalenud inimesed. TAT pikendamine ja võimalus ISTE mudelit rakendavatel KOV-idel jätkata teenusmudeli katsetamist ning selle kaudu jätkata toetuse pakkumist psüühilise erivajadustega inimestele oma piirkonnas võimaldab sihtgrupi abistamiseks kasutada lisavahendeid ning lisatööjõudu. TAT pikendamine aitab kaasa erihoelekansteenuste korraldusmudeli väljatöötamisele, võimaldades paremini arvestada senisest uue teenusmudeli piloteerimisest (ja KOV-ide kaasamisest selle sihtrühma teenuse korraldamisel) saadud kogemusi.

Muudatuste koosmõjul suureneb meetmete nimekirja väljundinäitaja „Hoelekansteenuste saajate arv“ sihttase 11 võrra.

Muudatuse jõustumise järgselt on meetme 21.4.9.1 eelarve jaotus TAT-de lõikes järgmine:

Meede 21.4.9.1	ESF+ toetus		Riiklik kaas-finantseering		Omafinantseering		Kokku
	38 660 000	70,00%	13 807 143	25,00%	2 761 429	5,00%	
TAT käskkiri "Pikaajalise hoolduse kättesaadavuse ja kvaliteedi parandamine"	8 258 485,00	70,00%	3 539 350,71	30,00%	0	0,00%	11 797 835,71
TAT käskkiri "Sotsiaalkaitse ja pikaajalise hoolduse kättesaadavus"	15 807 572,92	70,00%	6 774 674,11	30,00%	0	0,00%	22 582 247,03
TAT määruse "Sotsiaalteenuste kättesaadavuse parandamine ja kvaliteedi tõstmine kohalikul tasandil" 31.03.2025 lõppenud vooru rahastatud projektide eelarve	8 952 683,85	70,00%	1 278 954,84	10,00%	2 557 910	20,00%	12 789 548,36
TAT määruse "Sotsiaalteenuste kättesaadavuse parandamine ja kvaliteedi tõstmine kohalikul tasandil" Kagu-Eesti vooru (14.07–14.10.2025) eelarve	2 474 812,00	70,00%	707 089,20	20,00%	353 545	10,00%	3 535 446,00
TAT määruse "Inimkeskse hoolekande- ja tervishoiusüsteemi koordineerimisimudeli jätkurakendamine" 31.12.2024 lõppenud vooru rahastatud projektide eelarve	536 500,00	70,00%	229 928,57	30,00%	0	0,00%	766 428,57
TAT määruse "Inimkeskse hoolekande- ja tervishoiusüsteemi koordineerimisimudeli rakendamine" II vooru uus eelarve + III vooru planeeritud eelarve	2 621 479,00	70,00%	1 123 491,00	30,00%	0	0,00%	3 744 970,00

Kokku	38 651 532,77	70,00%	13 653 488,43	24,73%	2 911 454	5,27%	55 216 475,67
<i>Erinevus meetmete nimekirjas kinnitatud eelarvega</i>	<i>8 467,23</i>		<i>153 654</i>		<i>-150 026</i>		<i>12 094,86¹</i>

V. TAT muudatuste jõustumine

Käskkiri jõustub üldises korras.

VI. TAT muudatuste kooskõlastamine

Eelnõu edastati eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile, Kliimaministeeriumile ning e-posti kaudu Riigi Tugiteenuste Keskusele, Euroopa Komisjonile ja ühtekuuluvuspoliitika 2021–2027 rakenduskava seirekomisjonile ning arvamuse avaldamiseks SKA-le, Tervise Arengu Instituudile ja Eesti Puuetega Inimeste Kojale.

Riigi Tugiteenuste Keskus, Regionaal- ja Põllumajandusministeerium, Tervise Arengu Instituut ja SKA kooskõlastasid eelnõu ühe tähelepanekuga, millega arvestati. Rahandusministeerium kooskõlastas eelnõu märkusteta. Ülejäänud osapooled kooskõlastasid eelnõu vaikimisi.

¹ Erinevus on tingitud TAT „Sotsiaalkaitse ja pikaajalise hoolduse kättesaadavus“ 07.04.2026 finantskorrektsiooni otsusest nr 11.3-1/26/1606